

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto julkisuuslain ajantasaistamisen hankkeeseen ja sen laatimaan julkisuuslain uudistamiseen.

Keski-Pohjanmaan liitto haluaa todeta, että julkisuuslain kokonaisuudistus on tarpeellinen, koska yli 20 vuotta sitten annettu ja voimassa oleva laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) ei kaikilta osin kykene vastaamaan niihin muutostekijöihin, jotka ovat vahvistuneet yhteiskunnassa lain säätämisen jälkeen esimerkiksi tiedon tuotannon, käsittelyn ja hallinnan osalta. Suomen perustuslain 121 § määrittää kunnallisen itsehallinnon aseman vahvaksi. Julkisuuslaki tulee olla kunnallista itsehallinto tukeva eikä rajoittava. Siten kunnallinen itsehallinto, toiminnan tehokkuus ja julkisuusperiaate tulee kyetä yhdistämään julkisen vallan valmistelua ja päätöksentekoa tukevalla tavalla.

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Keski-Pohjanmaan liitto pitää hyvänä ja kannatettavana oikeushyväenä nykyisen Suomen perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaisen julkisuusperiaatteen sekä julkisuuslain 1 §:n mukaista periaatetta, jonka mukaisesti viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, elleivät ne erikseen ole julkisuuslaissa säädetty salassa pidettäväksi. On kuitenkin todettava, että toistuvasti asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa on tullut jo nykyisen lain soveltamisalan soveltamisessa epätietoisuutta ja virheellistä menettelyä asiakirjojen salaamisen periaatteissa. Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että julkisuuslain uudistamisessa lain periaatteet ja soveltaminen määritellään selkeäksi, jotta lain väärin tulkinnoilta vältytään ja oikeusvarmuutta voidaan päätöksenteossa ja julkisten asiakirjojen

hallinnassa parantaa. Tällöin julkisuuslain soveltamisalan laajennus ei muodostu erityisesti pienten kuntien tai organisaatioiden haasteeksi.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että jo nykyisellään pienten kuntien ja niiden tytäryhtiöiden mahdollisuudet ja osaaminen käsitellä tietopyyntöjä aiheuttaa ongelmia. Monet kuntien tytäryhtiöt ovat yhden työntekijän eli toimitusjohtajan vastuulla ja näiden pienten yhtiöiden tiedonohjausjärjestelmät eivät mahdollista tehokasta tiedontuotantoa mahdollisiin tietopyyntöihin. Pienten toimijoiden osaamistaso julkisuuslainsäädännön tulkintaan on monesti nykyiselläänkin puutteellista. Siten soveltamisalan laajennuksesta, vaikkakin se on tiedonsaannin intressistä ymmärrettävää, muodostuu merkittävä hallinnollinen taakka julkista tehtävää hoitavalle.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuuskäytäntöjen vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

Keski-Pohjanmaan liitto haluaa todeta, että kunnallisessa päätöksenteossa syntyy usein tilanteita, jossa julkisuuslain 1 §:n mukainen yleinen oikeus saada tietoja viranomaisten asiakirjoista on intressipunninnassa vastakkainen esimerkiksi yleisen edun ja yksityisen intressin tulkintakehikon näkökulmasta. Tällaisia tilanteita syntyy erityisesti punnittaessa kunnallisia työ- ja virkasuhteita koskevaa yksityisyyden suojan vaatimuksia laajan julkisen kunnallisen päätöksenteon tilanteissa. Näihin tilanteisiin kytkeytyy usein myös viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuuden vaatimukset sekä asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamisesta johtuvat vaatimukset.

Maakunnan liitot ovat aluekehittämislain (756/2021) 17 §:n säätämiä aluekehittämissivuissa olevia viranomaisia. Tässä tehtävässä viranomaisen valmistelee kehittämistoimenpiteitä, jotka omaavat yleistä mielenkiintoa ja ovat vahvassa sidoksessa myös kunnalliseen päätöksentekoon. Usein jo kehittämistoimenpiteen valmistelun aikana esimerkiksi rahoituspäätöksen osalta siihen kohdistuu painetta yleisen tiedonsaanti-intressin näkökulmasta jo ennen toimivaltaisen viranomaisen päätöksentekoa. Näissä tilanteissa ja etenkin, kun siihen liittyy usean asianosaisen asema, joka saattaa olla myös liiketoiminnallinen intressiin perustuva, julkisuuslain tarkoittama avoimuuden periaate on koetuksella.

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

Keski-Pohjanmaan liitto tunnistaa riskin työryhmän lain tavoitetta laajentavassa periaatteessa, jonka mukaisesti julkisuusperiaatetta sovellettaisiin julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan. Erityisesti riski korostuu tilanteessa, jossa tiedonsaantioikeuden kohteeksi määriteltäisiin viranomaisen hallussa oleva tieto, mikäli tällä tarkoitettaisiin jatkossa sitä, että asian

tultua vireille julkista hallintotehtävää hoitavassa, olisi se myös julkinen, voi siitä aiheutua tilanne, jossa julkista valtaa viimekädessä käyttävä ja päättävä toimielin tai sen jäsen on ulkoiselle vaikutuksella altis ennen varsinaista päätöksenteon harkintatilannetta. Tällöin voi syntyä ulkoisen toimijan tarkoituksellinen vaikuttamistilanne, jolla pyrkimyksenä on vaikuttaa päätöksentekijään ulkoisen toimijan intressiä palvelevalla tavalla.

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

2 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

3 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

4 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

5 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

6 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

7 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

8 luku

Luvussa esitettyihin yksityiskohtaisiin perusratkaisuihin ei ole huomautettavaa.

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

